

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre.....	24 kor. (12 frt)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre.....	6 „ (3 „)
Egy hóra.....	2 „ (1 „)
Egyes szám.....	8 fillér (4 kr.)
Vidékire.....	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap

korán reggel.

Unnep és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1904.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

Szerda, április 20.

A király elrendelte Rákóczi hamvainak hazaszállítását.

Dicsőség I. Ferencz Józsefnek.

Kolozsvár, április 19.

Késő éjszaka szenciós nagy örömhirt jelent mindenfelé a budapesti telefonon. A király elrendelte Rákóczi hamvainak hazaszállítását. Az ősz uralkodó e fenséges ténye, a legőszintebb hódolat, szeretet és tisztelőt érzését váltja ki lelkünkben. A magyar nemzet hosszú időken át hordott szegénybélűjét — hogy nagy Rákóczi dicső fejedelmének hamvai idegen földben pihentek — törli le homlokunkról most a király óhajta.

Dicsőség érte a magyar nemzet atyjának: a legelső magyar embernek: a királynak. E tény még inkább megerősíti a kötelet a magyar nemzet és király között, még inkább egybeforrasztja a magyar nemzet érdeke világát a felkent uralkodóval.

Haza földben, ebben a vérszáttatott anyaföldben fog pihenni a bujdosó fejedelem porladó teteme. Hazakerül most már a többiek, a nagyok, a halhatatlanok mellé a kurucok vezére is. Egy szent sirral többje lesz a magyarnak, egy szent oltárral, melyhez elzarándokolhat a nemzeti kegyelet és egygyel több, amely bennünket törpe utódokat a hazaszeretetre tanít.

Megilletődéssel kell hogy fogadjuk ősz királyunk határozatát. Hozzuk haza Rákóczi szent hamvait és talán onnan a bécsi Burgból kerül még majd egy babérlevél egy másik sirra, amelyet most tíz éve hantoltak a kerepesi-úti temetőben. Talán még az is meg lesz! S akkor azután valóban egygyel lesz érdekes, lélekben, gondolatban, óhajtaiban és vágyaiban: nemzetével a magyar király.

A hivatalos lap holnapi száma következő legfelsőbb kéziratot közli:

Kedves gróf Tisza!

A magyar történelem kiváló alakjai közül II. Rákóczi Ferencz hamvai még mindig idegen földön

pihennek. Ismerve nemzetem kifejezett óhaját, és mivel az évszázados ellentétek és félreértések a trón és nemzet között elsimultak, keserűség nélkül gondolhatunk vissza a lemult korszakra, ennél fogva elrendelem, hogy II. Rákóczi Ferencz hamvai hazaszállításának kérdésével foglalkozzanak és erre vonatkozó javaslatokat elvárom.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.
TISZA ISTVÁN, s. k.

Pénzt és újra pénzt!

Irt: Kossuth Ferencz.

Magyarországnak husz millió lakosa van; az évi költségzsaporulat legalább is nyolcvan millió léven, minden fejre négy korona adóemelés esik. A ma született gyermek fejét holnap már sújtja ez az adóemelés. Az új ágyukra harminc millió kell s ebből tíz és fél a mi részünk. Az udvartartásra két millióval több, mint eddig. Ily nagy összegeket csak vagyonos országból lehet így célokra kívánni; az országnak tehát a vagyonosodás kézzelfogható bizonyítékát kell szolgáltatnia s ebből kifolyólag pénzének kell lennie a legkülönbözőbb szükségletekre, még pedig most, éppen most, mikor a fentebbi kiadások is terhelné fogják.

Milyen fogék irányította ez a logika a költséges javaslatok tervezésénél a Széll-kormányt, amelynek kezdeményezésére vezethetők vissza e javaslatok s ezeknek folyamánai... ezt most már meddő vállalkozás lenne vizsgálni. A fizetési rendszerekre vonatkozó javaslatokat az egész közvélemény helyeslőleg fogadta, csak az adózó polgárok némely rétegei zúgolódtak miattok. És most már úgy áll a dolog, hogy olyan összegre rugnak a tervezett több-költségek összesen, hogy méltán kérdezhettük a pénzügyminisztertől, vajjon milyen új forrása fakadt a nemzeti új várakozásnak és gyors vagyonosodásának, mely oly jelentékeny jövedelmi többletet ad, hogy e növekedésből az állam

magának nyolcvan és néhány milliót elszámíthat s ezt akár közvetlen, akár közvetett adó alakjában is szedheti?

Vagy talán a régi adókból is kitelik e nagy költségzsaporulat? Ezt feltenni jogosultak nem vagyunk; mert ez azt jelentené, hogy eddig az elkerülhetetlenül erősebben adóztatta a kormány a népet. Ha megtette, nagyon hibás volt és ellentétbe helyezkedett a legrendezettebb államoknál követett rendszerrel, hol (mint például Angliában) azonnal leszállítatik valamely terhesebb adó, mielőtt a befolyó adóösszeg meghaladja az államszükségletet. Igaz, hogy az „ex-lex“ idején esetleg jó volt a nagy adó-rezerva, de még jobb lett volna nem követni oly politikát, mely az „ex-lex“-et egyenesen ráerőszakolta a nemzetre.

Ami az alapelveket illeti, ezek a kormány felfogása szerint mindenestre az ágyu-költség és a civilista-emelés. Az új ágyukra kiadott pénz Ausztriába vándorol; ott jut vissza anyagérték és munkabér alakjában a polgárok zsebébe. A kör bezáródik, magyar zsebből indul ki a pénz, a közös kormány felhasználja s ezen át az osztrák zsebbe jut. Minden ágyuöntő és minden arzenál Ausztriában van. Ha valami ellenség Ausztriát elfoglalná, a közös uralkodó magyar királysága maradna bár, de itt ágyukat, töltényeket készíteni nem lehetne.

Az udvartartásra kiadott pénz szintén Ausztriába folyik; alig egy tizedrésze kerül vissza magyar zsebbe. Részben Bécsben költi el az udvar a magyar pénzt és részben Ausztria más városaiban folyik szét, hol az ötven egynéhány osztrák főhercegi sarjadék lakik, él és virágzik, házassodik és új főhercegekkel disziti az uralkodó családot, a család fő pedig, az ősz uralkodó gondoskodik a szaporodókról, róla pedig a magyar nemzet gondoskodik.

Kérdem ismét, hol van a nagy vagyonosodás, a mely a nagy költség-növelést igazolhatná? Mivel nő-

velheti egy tökeszegény, kibaszott földű, rossz éghajlatú, kedvezőtlen munkaviszonyok közt élő, rossz geográfiai helyzetű, nyerstermelő ország, az ő adózó képességét? Egy jó esztendő a megelőző rosszal szemben több száz milliónyi közvagyonosodást jelenthet egy évben. De mi volt a megelőző évben és mi lesz a jövőben? Az átlagot kell venni a bizonytalan termésű mezőgazda államokban s ha ezt vesszük, azt látjuk, hogy nálunk a földművelés rég megszűnt vagyonosodási eszköz lenni... elég, ha megelőzési eszköz marad, ami szinte kétes, mert a nyerstermének ára folyton csökken, a mi természetes is, minthogy ide vezet a közlekedési eszközök folytonos szaporodása, a vitelbér állandó mérséklése, a tőke olcsóbbodása, a közimunkának a gépmunka által történő kiszorítása.

Magyarország főbb terményeiben már közel áll ahhoz a természeti költséghez, melyet alig fedez az eladási ár. Miképpen halmazható a fejlődésében szükségszerűleg korlátozott országra, nyolcvan millió teherzsaporulat egyszerre? Az adózó képességet csak az ipar fejlesztéssel lehetne növelni. Ennek azonban útját állja a közös vámterület, melynek keretén belül csak nagyon nehezen, igen lassan és nagy áldozatok árán fejleszthetjük az ipart. A közös vámterülethez mégis görcsösen ragaszkodik a kormány s ebben támogatja a nagyobb földirtokos-osztály érdeke is.

Egyrészt tehát a költségek emelése, másrészt az adózóképesség figyelembe nem vétele mely aggodalmat kell, hogy költsön minden józan magyar elmében és minden mélyen érző bonfiszivben. Az ütközési pontok ismét közelednek a parlament porondján s a jövő ismét sötét színekben tűnik fel a nemzet előtt.

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

Eggetem-utca 7., (Lyceum-ngomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Negyszög centiméterenként 8 fillér.

Parosok és kereskedők kedvezményben részesülnek

Nyiltér soronként 40 fillér.

ORSZÁGGYÜLÉS.

— Express tudósítás. —

Budapest, április 19.

A törvényhozás nyikorgó szekere ma megint fordult egyet. Elintézték a vármegyei tisztviselők fizetésjavításáról szóló javaslatot. Nem tulságos sok óz hajkuszálába került ez a képviselőknek, akikre a nagy béke úgy hat, mint a kánikula: ellustulnak bele.

Ma például az ülés derekán negyed-órás szünetet is tartottak — határozatkép-telenség okából. Kubik Béla vette észre, hogy kevesebben vannak, mint a hogy a házszabályok ezt rendelik s kis türemt csö-pögtetett a jobboldal mézes poharába. Volt emiatt apró összetűzés is Vancsó Gyulával, de ez is a béke jegyében folyt le. Mindössze a szemöldökök borzolódiák össze. S a kicskák legfőlebb a zsebekben nyitak ki.

Napirend előtt Nesi Pál interpellált a hus drágulása miatt. Tisza válaszolt is rá. A karzatokon ma meglepő nagyszámmal volt közönség. A szép asszonyok hamarabb beletörődnek a békébe, mint a t. Ház.

A képviselőház ülése.

Jakabffy Imre elnök fél 11 óra után nyitja meg az ülést.

A jegyzőkönyv hitelesítése után Nesi Pál a hus megrágulása ügyében szólal fel napirend előtt.

Előnk: Nesi Pál.
Nesi Pál (feláll).
Házak...
Niszter? Neki nem drága a hus? (Zaj.) Kötelessége itt lenni!

Gabányi Miklós: Korhelykedik valahol. (Zaj a jobboldalon.)

Nesi Pál: A fővárosban hirtelen megrágult a hus. A közönséget ez hirtelen érte és ép azt a közönséget, amelyet az ilyen drágulás érzékenyen érint. Igaz, hogy a szarvasmarha ára felszökött a marhavész következtében: de ez a körül-mény nem teszi indokoltá a husnak oly rohamos megrágását. Felsorolja a különböző husnemek árait és kimutatja, hogy egy polgári család alig engedheti meg magának a mindennapon való husevést. Szólok nem a mérszárosokat okolja a hus megrágatásáért, hanem a rendszert. Rámutat arra, mennyi mindenféle adóval van megterhelve a hus.

Arra kéri a belügyminisztert, hogy lásson hozzá ennek a kérdésnek a megoldásához. (Helyeslés a baloldalon.)

Tisza István: Téved Nesi, amikor a

TÁRCA.

Tiszavirág.

Szivem elcsillt Fájó dobbanása
Nem költ fel többé éjnek idején.
Nem csüggek többé ajakán, szemén;
Esküdvén: égen, földön nincsen más!

Vágyó sőhajban nem remeg meg ajkam,
Káprázó szemem tisztán lát megint,
Künn az életnek földi vágya int,
Elhangzott már a búvós, égi dallam....

Csak olykor-olykor, lelki, bús magányba,
Sikolt fel egy hang fájón, égre, vágyva:
S ilyenkor oly bús ez a szép világ....

Szerelmem az, a melyre vágyva-vágyom:
Elröppen, mint a tavatűnő álom. —
— Egy napig él csak a tiszavirág....

Villy.

Mignon, ne sirj!

Irt: Palotás Fausztin.

II.

Terézke aznap alig várta az estét, a pihenés perceit, a nyugalmat. Zúgott a feje, semmit nem aludt s még kábultabban kelt fel. Tántorgott, mint a kinek a vérét a szögöz mérgezte meg.... Nem szól a beteg madár; szomorúság, bánat ül az arcra, ha fájdalom zaklatja a lelkét.

— Csak tán nem a fiam után busulsz! — támadt rá a nagyszony kiméletlenül. Pár hét mulva megint a nyakamon lesz, de azért mégis keserűek utána.

Ez ugyan aféle szólás-mondás volt, a kis bolond leány ajkára illetet volna az. Kesergett, meg busult is és ami legnagyobb baj, nem tudja elfelejteni; éjjel-nappal, munkaközben, vagy a pihenésre szánt gyötrelmes percekben fülébe cseng a bucsuszó:

— Ha velem jöhetnél.... velem maradhatnál....

És miért ne? — támadt fel a kérdés zúgó, forrongó agyában. Mellette van az ő helye! Idegen kéz veti meg az ágyat, tisztítja a cipőjét, viszi be hozzá a reggelit, s mint a nagyszony mondja, lelketlen emberek környékezik, lopják, csajják, talán olyanra sem akad, kivel jó szót váltson.

Szegény, ostoba, tanyai virág. Hogy tudná, hogy az ő szűk fogalmán kívül mennyi a sok fényes világ és amelyikben az ő bálványai él, fetreng, annak fertőzött a levegője; a fiatal lélek mélye benne a rayály, mely kiméletlenül őt, pusztít. Ahol az ártatlanság imája is vétekké aljasul....

A sok szomorú töprengés után Terézke fejébe vette, hogy utána megy, felkeresi, hozzá siet, hogy mellette maradjon. Megselebszi ezt, ha életébe kerül is, ha mindjárt az oltáron levő anygalkától kéri el a száryaikat....

Egy délután föltűnt a vasuti ügyeletes rendőrbiztosnak Zákányné kis cselédje, aki ujjai közt egy tizforintos bankót szorongatva, sebtében a pénztár körül tolongók közé frakodott.

— Nekem is adjanak egyet! — Sikongott, öklével lökdösve az előtte állókat, a világról sem akarván bevárni, míg a sor reá kerül.

A rend éber őre így ismerte a csinos, élénk teremtet. Pár szava volna hozzá — mondta neki csendesen, természetesen biztosítván, hogy a vonat nem indul el nélküle.

— Hová iparkodol kicsikém? — kérdezte barátságos mosollyal, egyet csipve az állán.

— Kinek mi gondja rá! — vágta az vissza dacosan.

— Igazad van! Útra készülsz s mint látom, pénzed is van rá! Ugyan hol szerzed?

— Hol vette a király a várát? Hát van! — mondta helykén, a rendőrbiztos szigorú arcára mereszve villogó szemét.

— Helyes beszéd ez is! Sok pénz lehet: mert selyem fejkötőt, új lábbelit vásároltál magadnak. De hát a te vonatod már elindult, itt hagyott! Jer velem! Ráérsz te holnap is indulni utadra.

Terézke nem igen engedelmesskedett, még akkor sem, midőn a biztos olyat szorított a karján, hogy bizonyosan megékelte a helye. Ellenkezett, könyörgött, majd toporozott, sikított tehetetlen dühében, végre is erőszakkal lehetett a bérkocsiba ültetni. Bevitték a redőrséghez s irgalom nélkül bezárták a toloncok, csavargók tömlőcébe.

Másnap délelőtt lopás vétsége miatt ott állt a kihágási bíró előtt.

— Tolvaj ember, hálátlan teremtet! — főmördt rá a nagyszony csipőre vágott kezekkel. Kiemeltem a porból, piszkából, felruháztam, minden jóval elhalmoztam; ajnároztam, mint tulajdon gyermekemet. Hálából feltört az almarium fiókját, elrabolja a pénzem (nem hiányzott abból egy árva fillér sem!) szegényt hoz, ha házamra, fejemre! Pusztulj előlem, hogy soha többé ne lássalak.

— Hová akartál szökni? — kérdezte a bíró szájjal.

A megkínzott leányból kitört az önértet gyöngye beteg hangja.

— Megszökni? Soha! Menni, menekülni akartam neki a nagyvilágnak! Mit tudom én merre, hová? ...

— Hogy romolhatott el? ... ki ronthatta el ennire? — mormogta a nagyszony, visszazakapott pénzét mohón olvasgatva. — Ennyi volt ... nincs hiba ... mind itt van ... Nem kívánom a megbüntetését.

A törvény azonban megtorló jogával élt. Terézék tíz napra elzárták. Tíz esztendőnél is hosszabb idő volt az. Hogy szabaddult: elindult baba ... a külterület fasorok utjának, arra, hol nem a citromok, de akácvirágok teremnek: illatát, pompáját növelvén az ébredő tavasznak!

Amint a feketeszékre ért, testileg, lelkileg végkép össze volt törve. Az első ismerős, kivel találkozott, a Szögi molnár volt. Neki támasztva hátát a lelancolt vi-torlászárnyak, szinte felkurjantott, amint egész közelben Terézék felismerte.

— Mindig mondtam, mondom is, hirtetem, hirdetem is, hogy a szegény tanyai leány kerülje a várost, mint az ördög a tömjénfűstöt, kicserélje ott ruhájával együtt a lelkét is; lenézik, kigunyolják, végre a tömlőbe üldözik....

Megfogta a leány kezét s a kérés embernek egészen elbágyadt a hangja.

— Haza hiába megy. Nincs neked már otthonod, hajlékód: Anyádat két hétet ezeltől temették, testvéreidet szétszédte a rokonság, apád is elhagyott bennünket, városi cselédnek szegődött a mérgesi pusztára.

Terézke nagyon szenvedett. Helt volt fájdalommal, szólni nem tudott. Tele volt adótt az érzés, de sokszor némit is. Fel-támolygott valahogy a malom ajtajáig, leült a küszöbre s elkezdett keservesen zokogni.

— Ugyan leányom! — mondta Szögi, szörnyen taglalva a szavakat, minden hang után egyet-kettőt nyelve. — Már mire való ez! Teréz. ... Terézke, ne sirj.

Az egyenes szívű paraszt Lothario mondhat-e, adhat-e más vigaszt a szerencsétlen tanyai Mignonnak?

— Maradj itt nálunk. A libapásztorom hat hétig hűd rászta. Majd elvégzed a dolgot. Itt maradsz, ha mondom.... de hát hova is mennél, te árvább az árvánál.

Egy hónap telt el, mire egészen kitavasodott. A mult mintha el lett volna temetve, feledve: Terézke valóságos gyermeke, szorgalmas dolgos, mindene a molnár házában. Most is kora reggel a kertben gyomlál, midőn az országuton egy könnyű kocsi lát közeledni. Nagyot dobant a szíve s mintha az öseről elszabadult árama szállta volna meg minden ízét, ki-

egyenesegett. Zákányné fogja volt. Zoltán a kocsi mellett ült s hajta a lovakat.

Hát nem imádkozott, nem tűrt, szenvedett hiába. Beteljesült vágya, kívánsága reménye, öröme: még egyszer láthatja.

Zoltán meglátja Terézék, nagyot rántott a gyeplőn s egy szökéssel az ülésből lenn termett. A keret keskeny árok válszaja el az uttól, nekiszaladással átugrott rajta s kiterjesztett karokkal rohant hozzá:

— Terézke, virágom. Érted jöttem, hogy magammal vigyelek, hogy soha el ne hagyjalak.

Nem tördöve senkivel, sokáig tartott egymást átölelve. A leányt mámor fogta el, csak a forró csókokat érzi, melyek arcára, ajkára, szeméire hullanak.

— Anyám visszafogad! — folytatta a nagyváros hazug csábítója. — Igérte, hogy felejt mindent, hisz miattam estél bűnbe, vétekbe, vigan, boldogan élünk. Mint annyiszor, emlékszel.... rátlisz a térdemre, átöleled a nyakamat és én mesélek neked sokat gazdag legényről, ékes mátkájáról. Édesem, kedvesem.

Még egyszer átölelte hűvel, melegen. — Most kihajtatok a tanyára, dolgomat végezve, alkonyatokor visszajövök érted....

Elhajtott. Terézke mindaddig bámult a fogat után, míg el nem nyelte a fény, az ut pora.

Most már feleszmélt s hogy a mámor eluszott, most látja életét, helyzetét rettenetes valóságában. Hová jutott, meddig sülyedt már, mi lesz a folytatása, mi lesz a vége? Kedves, szerető lesz abból, kinek szívében még érintetlen a szerelem tiszta oltára.

Tétovázva körülnézett. Majd büszkén felkapja a fejét, leszaladt a rétre, a scordajárás útjára....

Harmadnap holtan húzták ki a jószág-ítató kutjából.

hus drágulását az adónak tudja be. Még sok egyben téved Nessi, de abban igaz van, hogy Budapest élelméze is igen fontos dolog. Legyen róla meggyőződve, hogy ő mindent meg fog tenni, ami módjában van. (Helyeslés a jobboldalon.)

Nessi Pál: Kimutatja, hogy a miniszter félreértette az ő kijelentéseit.

A vármegyei alkalmazottak.

Szalay László: El a zárszó jóval, reflektál Tisza tegnap beszédére. Határozati javaslatának elfogadását ajánlja.

Tisza István: Szalay határozati javaslatában több olyan pont van, például a tisztviselők függetlenségére vonatkozó rész, a mely miatt nem fogadhatja el a határozati javaslatot.

Buzáth Ferenc: Miután a kormány a léte minimumra nem adott megnyugtató választ, az arra vonatkozó határozati javaslatát fenntartja.

Kubik Béla: Kéri a határozatképesség konstatacióját. A Ház megszámálása után kitűnik, hogy csak 95 képviselő van jelen.

Elnök: Az ülést egy negyed órára felfüggesztetem.

Nessi Pál: Tessék a kintlevő képviselőket becsüngen, — elegendő lesz. Elég lesz öt perc szünet is.

Elnök: Az ülést tíz percre felfüggesztetem.

Szünet után.

A tíz perc letele után Jakabffy elnök fölment a dobogóra, hogy megvilássa az ülést. Ekkor Vancsó Gyula Kubik Bélához lépett s így szólott hozzá:

— Mit akadékoskodol folyton?

— Semmi közöd hozzá! — vágott vissza haragosan Kubik Béla.

— Mire való ez a költözködés?

— Arra, hogy nem akarom megkönynyíteni a dolgozókat.

A szavak élesen pattogtak, úgy hogy mindenki azt hitte, hogy komolyabb következményei is lesznek a dolognak. De Vancsó Gyula a helyére ment.

— Mit akarsz mindenáron érdemeket szerezni? — csipkedte meg Rakovszky István.

Vancsó dühös szemmel ránézett, aztán leült. Ezzel be is fejeződött az incidens.

Az elnök meggyitotta az ülést és szavazás alá akarta bocsátani Holló indítványát. De Kubik ismét kérte a határozatképesség megállapítását. Most azonban már többen voltak száznál (tudniillik — százhát — képviselő csakugyan összevörösödött) így hát úgy Holló mint Szalay és Buzáth határozati javaslatát elvetette a többség.

A részletes vita.

Szalay László: A címél felszólal és indítványozza, hogy az „alkalmazottak” helyett „tisztviselők” véssék a cimbe.

Gróf Tisza István: Cél szerűnek találja, ha az összes tényezőket, tisztviselőket, segéd-személyeket, szolgák gyűjtőnév alá foglaltatnak. Így volt ez az állami tisztviselőkre vonatkozó utolsó javaslatnál is.

Ezután a címet elfogadták. Az első szakaszhoz gróf Batthyány Tivadar szól. A vármegyei főorvosok a 8. osztályban vannak, míg az összes vezető állásban levő többi tisztviselő a 7-ikben. Ez nem igazságos.

Szederkényi Nándor azt óhajtotta volna, ha a megyei tisztviselőket az állami tisztviselőktől fizetési osztályokba sorozták volna be. Szerinte minden főlőszolgabíró azonnal a VII. osztályba kellene beosztani nem pedig csak 15 évi szolgálat után s akkor is csak kegyelemként. A megyei főorvosokat szintén a VII. osztályba kell sorozni. A főorvosnak egy sincsen magán-praxisa... (zajos ellenmondások jobbról.) Szólok fogadtat ajánl, hogy a megyei főorvosoknak nincsen magánpraxisa.

Felkiáltások jobbról: Elveszted! Ne fogadj!

Szederkényi Nándor: Igen fontos közérdek, hogy a megyei főorvos minden idejét a közegészségügynek szentelje.

Szalay László azt kívánja, hogy hosszabb szolgálat után az árvászeki tünököket is beveggyék a VII. osztályba, a járásorvosokat pedig a IX. osztályba.

Csernoch János megávrá teszi Szederkényi indítványát.

Tisza István gróf miniszterelnök az összes beadott indítványok mellőzését kéri. Hangsúlyozza, hogy a fizetési osztályok közötti különbség semmiféle rangkülönbséget nem honol, mert a segédfogalmazó és miniszterelnök között rangkülönbség nincs, csupán a két állással járó honorációban van eltérés. Azért tehát, ha az alügyész magasabb fizetési fokban van, mint az aljegyző, az még nem jelenti azt, hogy az alügyész rangban fölülte áll az aljegyzőnek, vagy a többi e kategóriába tartozó tisztviselőnek. Nincs tehát értelme, hogy Szalay indítványa valószínűsítse meg. Kéri a szakasz eredeti szövegének elfogadását.

A második és a harmadik szakasz vita nélkül fogadták el.

Az ötödik szakaszról Szalay László kifogásolja, hogy a főlőszolgabírók 15 évi szolgálat után csakis úgy léphetnek elő a VII. fizetési osztályba, ha a vármegyei ly irányú előterjesztést és a belügyminiszter jóváhagyta. Indítványozza, hogy a jóváhagyás tisztán a vármegyei biznassék.

Nessi Pál általában azt kívánja, hogy minden tisztviselő bizonyos szolgálati idő után automatické lépjen kedvezőbb fizetési osztályba.

Bathányi Tivadar gróf a főorvos előléptetését a VII. osztályba 15 évi működés után javasolja, a közgyűlés és a belügyminiszter jóváhagyása mellett.

Szederkényi Nándor, **Csernoch János** és **Sághy Gyula** támogatják Bathányi és Szalay indítványát.

Tisza István gróf miniszterelnök az indítványok egyikéhez sem járul hozzá,

mire a Ház a szakasz eredeti szövegét fogadja el.

A hatodik, hetedik, nyolcadik, kilencedik szakaszt változatlanul elfogadták.

Ezután a részleteknél lényegtelen módosítások után a javaslatot elfogadták. A holnapi napon a jegyzők fizetésrendezése kerül tárgyalásra.

Gazdasági önállóság felé.

Irta: Hentaller Lajos orszgy. képviselő.

Budapest, április 19.

A budapesti kamarai választások meggyőzték mindenkit, hogy a nagy kereskedelem, a nagy tőke, egyszóval a pénzeszákóknak nem akarják Magyarországot gazdasági önállóságra. Arról, hogy a pénzárak, grófok és kishercegek lehetnek öntudatos, önértékes urak, de nem jó magyar emberek. Mert a hazáról, a haza eszméjéről s az önállóságról fogalmuk sincs. Ezért lelkesülni sem nem tudnak, sem nem akarnak. Körüláncolják ezután is a bécsi arany borjút. S megvannak győződve, hogy a magyar nemzet már annyira beleszokott az osztrák gazdasági és politikai szolgálat jármába, hogy abból a járóból még önként se szivesen buzza ki a nyakát.

Nekik megvan erre a jó okuk! Ezeknek a cs. és kir. szabadalmazott pénzeszákóknak Ausztria, az osztrák udvar, a bécsi kéz nagyon jó médium. Ad nekik címet, kitüntetést, nemességet, udvari és királyi tanácsosságot, vagy legrosszabb esetben oldalba üti egyiket-másikat a „nagy gyermekek kedvenc játékszerével” valami osztrák kreutlival. Ha ez meg van, akkor őti a kő a gazdasági önállóságunkat. Az ilyen ember az udvar szolgája.

Pedig nyakig bajban vagyunk gazdaságilag. Az 1898. I. t.-cikkben foglalt váms és kereskedelmi szövetségi, mely Magyarország Ausztriához kötötte, már 1898. végén lejárt.

Ezóta köztünk és Ausztria közt a vám és kereskedelmi viszonyok nincsenek rendezve. Azóta, Petőfivel szölvá: „Élünk mint az állat!” Ez a tengődés azonban örökké nem tarthat.

Végre mégis csak rendeznünk kell Ausztriával a gazdasági viszonyainkat. Rendezni pedig csakis szerződésalkötés alapján lehet. Ugy, a hogy szabad nemzet kötszerződést szabad nemzettel. Az osztrák császár paragrafus kizárásával az alkotmányos Ausztria az alkotmányos Magyarországgal az önálló vámterület alapján.

A függetlenségi párt 1867. óta küzd az önálló vámterület kivívásáért.

A közgyűlésen álló pártok évtizedekig gonyoltak, ábrándozókna neveztek. Pártunk szava ma már nem a pusztában kiáltónak szava. Ma már az egész ország közvéleménye a gazdasági önállóság híve, a nagy tőkepénzeszákókat kivéve.

Benn a parlamentben is pártkülönbség nélkül vannak hívei az önálló vámterületnek. Akik a kormányparancsot nem mennek nyíltan állást foglalni a külön vámterület mellett, azok a vámháborútól, az átmeneti időszak rázkódásaitól féltik hazánkat.

Féltem én is! De miután elkerülhetlen, hát szemébe nézek. Mert jobbnak tartom a vámháborút, mint egy rossz szerződést a közös vámterület alapján.

Utóbbi tovább is csak sorra osztja a nemzet gazdasági erejét. Előbbi; bár az első években nagy áldozatokat követel, de azután életre ébreszti a mesterségesen elhervasztott elsovsasztott, megölt nemzeti erőket.

Mert tény, hogy kereskedelmünket, ipar- és mezőgazdaságunkat a közönség teljesen megöli. Magyarország gazdasági érdekeit a közös vámterület alapján megvédeni lehetetlen.

Ausztriával ugyanis úgy kötött szövetséget, hogy az érdeke is, a magyar érdeke is ki legyen elégítve, képtelenség. Képtelenség azért, mert idegen államoktól olyan kikötéseket lehetetlen kapni, mely mind a magyar, mind az osztrák érdekeket kielégítse. Egyik fél áldozat. Így a napirenden lévő olasz borsvámserződésnél is mi magyarok fizettük s a közös vám alapján jövőben is fogjuk fizetni a bánatpénzt, Ausztria pedig a markába nevet.

Ép azért, akik a gazdasági önállóságtól félnek, akik azt állítják, nem vagyunk képesek önállóan megőlni, vegyék figyelembe az alábbiakat:

Ha nem bírnak megállni a magunk lábán, hát akkor miért élünk? Miért beszélünk Magyarországról? Miért ábrándozunk magyar nemzetiségről? Ha mi magunk hirdettük s adunk ezzel fegyvert ellenségeink kezébe: hogy nincs bennünk képesség még csak a gazdasági önállóságra sem, akkor mondjunk le egyszerűen a nemzet jövője érdekében folytatott küzdelemtől. Akkor csókoljuk le a port arról a lábról, mely nyakunkra lépett s köszönjük meg Ausztriának azt a szivességet, hogy tovább is szívja vértünket egész addig, amíg beáll a nemzeti halál.

Nem úgy urak! Ausztria és Magyarország között a gazdasági közös viszonyt tovább fenntartani nem lehet.

Az a tény pedig, hogy az önálló vámterület felállása áldozatokat követel az országtól, nem lehet ok arra, hogy tovább is tűrjük az osztrák zsarolást.

Most az a kérdés: hazafiasabb, helyesebb dolog e, ha tovább is tűrjük testünkön az osztrák pióccát, mely előbb-utóbb utolsó csepp életerőnket is kiszívja, vagy ha a nemzet férfiasan kimondja: Bátran a szemébe nézek a jövőnek! Hozok áldozatokat, mert ezek az áldozatok a haza valódi gazdasági érdekeit, Magyarországi jövőjéért esnek. A nemzet jövőjéért az áldozatokat kimélni nem szabad.

A polgárságnak tehát el kell magát szánnia az áldozatokra, vagy pedig egyszerű s minlenkorra lemondani arról, hogy a

magyar ipar még valaha fellendülhet, hazánk kereskedelme izmosodhat s gazdasági ügyeink felvirágozzanak.

Ez esetben jó lesz beletörődni abba is, hogy ezental még jobban agyonhajszolt, agyondolgozott igás barmai leszünk Ausztriának. És a gazdag pénzeszákók erre töreksenek.

A magyar nemzet azonban ma már nem gyerek. Fújja, hogy ha akar, képes járni a maga lábán. És a járásnál mindig az első néhány lépés a legnehezebb.

Hogy pedig a nemzet talpra álljon és járjon, arra nem kell egyéb, mint a közvélemény erős felébresztése. Ennek nem képes semmiféle kormányhatalom ellentállani. Ebben a kérdésben pedig igazán felébredhet a nemzeti közvélemény, mert ez nem politikai kérdés, nem pártügy. Ez egyszerűen zsebkérdés a megélhetés kérdése és ami a fő Magyarországra nézve létkérdés.

UJDONSÁGOK.

Megjegyzések.

Kolozsvár, április 20.

A „Nemzeti Hírlap” c. ujság, támadást intéz ellenünk az ismeretes „Menza” ügyben. Szokása szerint rosszakaratilag, bujkál és ferdit. A „Magyar Polgár” ugyanis kiadástól, szerkesztéstől egyáltalán nemrégiben átvettél, „Nemzeti Hírlap”-pá. Ennélfogva — úgy mondja — nem kötelezi a kiadót a becsületlenség, amit mint a „Magyar Polgár” kiadója tett. Hát ez lehet nagyon hasznos okoskodás, de nem tulajdonos tisztessége. Mert ott Ajtay K. Albert ur, mint lapkiadó adta a becsületlenségét és azt meg is kellett volna tartania, vagy pedig értesíteni a többieket, hogy nem tartja be. Ez lett volna a korreki eljárás. Mellesken van egy kérdésünk: vajjon ugyanigy jár el a „Magyar Polgár” volt kiadója, a „Magyar Polgár” volt hitelezőivel szemben is? Felteszük, hogy nem! Ennélfogva legalább is szokatlan, hogy a becsületlenség alól kibújik a tisztelt volt és új kiadó ur.

De mint említettük a Nemzeti Hírlap ferdit is. Azt mondja, hogy a „Menza” nem tudhatta: hogy reklámjairól fizetni kell. Hát ez egyszerűen nem valószínű. Ha csupán a „Magyar Polgár”-ban jelen volna meg a kiadók nyilatkozata, melyben ezt a megállapodást a közönséggel tudatták, akkor elfogadnák ezt az érvelést, mert hiszen köztudomás, hogy a megboldogult lap meglehetősen a nyilvánosság kizárásával futotta be földi pályáját. Am a kiadók nyilatkozata az összes lapokban megjelent, ennélfogva arról a „Menza” vezetősége — miután nem alfabetta emberekből áll — feltétlenül értesült. De természetesen még egyéb rosszakaratú ferditéseket is olvasunk. Abban a lapban. Azt hogy mi megfenyegettük a „Mensát”. Ez persze nem áll és ezt senki ki nem olvashatja a mi irásunkból.

Végül a „Nemzeti Hírlap” szuverén lenézéssel ír a szubvenció kérdéséről. Nem tartja érdemesnek, hogy arra reflektáljon. Pedig érdemes lenne megcáfolni, ha ugyan annak hitelt adna valaki. Igenis: a „Nemzeti Hírlap” egyszerűen a kormány szubvencionálta lapja. S a „Nemzeti Hírlap” meri azt kérdezni tőlünk: miért csinálunk lapot? Hát mi csinálunk: mert mi évek óta élünk a magunk emberségéből, a közönség ezrei által támogatva. De miért csinálunk lapot a „Nemzeti Hírlap” kiadója, mikor évtizedeken át reászorult, a mindenkori kormányok szubvenciójára.

Amikor hite, politikája, vallása, Istene, mindene, mindig és örökké a miniszterelnök ábrázatához igazodott. Pedig Magyarország miniszterelnökeinek, különösen az utóbbi időben ugyancsak eltérő ábrázatuk volt. Am a „Nemzeti Hírlap” — akkor „Magyar Polgár” című — szerkesztősége és kiadója, soha semmiféle önálló véleményét nem hangoztatott. Csak az ilyen kérdésekben, amikor a becsületlenség azzal kell kijátékszani, hogy tegnap más kabát volt rajtam, ennélfogva az új kabátomban tegnap adott szavamat megtartani nem vagyok köteles.

A „Menza” szövetség elnökének nyilatkozata, teljesen hozzáillik a „Nemzeti Hírlap”-hoz. Az elnök ur ugyan is a következők kis esztétikusan használta az ügyben.

A „Magyar Polgár”-nak valószínűleg kijelentette, hogy az „Ujság” és „Ellenzék” elégedett a reklám-díjakat. Mert az „Ujság”-nál azt mondották, hogy az „Ellenzék” és „Magyar Polgár” engedte el. Am az „Ujság” kiadóhivatala, kérdést intézett az „Ellenzék”-hez, honnan azt a választ kapják, hogy betartják a kiadók megállapodását. Az „Ellenzék” is behajította tehát a reklámokért a díjat és behajította az „Ujság” is. A „Magyar Polgár” kiadója nem hajította be, mert a nevezett kiadó ur már — úgy látszik — akkor azzal az elhatározással kötötte meg az összes kiadók kezét, hogy tervbe vett átvédése esetén, ezek szépen lekövete maradnak, ő pedig kibújik azzal: kérem én nem én vagyok, hanem más. Ilyen körülmények között világos: az „Ujság” kiadóhivatala becsületlenség megállta a kartell, mert ezzel tartozott a tisztességesnek, a „Nemzeti Hírlap” pedig nagy hangon kijelenti: mi nem is tudjuk, ki vagy mi az a „Magyar Polgár”. Az eset furfangos: az bizonyos, de kérdjük: becsületlenség, tisztességes-e? A feleletet persze nem a „Nemzeti Hírlap”-ban hivatalva megadni. Az azután természetesen más kérdés: hogy helyes volt-e a kiadók megállapodása. Am erről most nincs szó.

Csak arról, ha már megállapodtak, akkor az egykét kötelező mindazokra, kik az erre vonatkozó egyezményt aláírták.

— (A Kossuth Lajos asztaltársaság estélye.) Tegnap este tartotta meg ez idényben utolsó estélyét a Kossuth Lajos asztaltársaság. A New-York emeleti étterme teljesen megtelt előkelő közönséggel. Turcsányi Gyula elnök megnyitó beszéde után Pallós Albert tartotta meg mindvégig érdekes felolvasását, mely után Etsy Emilia a Nemzeti Színház tagja szavalta el a közönség lelkes tapsai közepette Tóth Kálmán „Előre” című versét. Majd Herepey Gergely az ősz lelkipásztor mondat áldomást a Kossuth-póhárál a házára. Végül Turcsányi Gyula zárószava után a társaság szétszórt. A szünetek alatt a kereskedők dalköre énekel. Zsigmond Ferenc három gyönyörű régi dalt — a nagyenyedi diáktörliógiát — énekelte el fenomenális hangján, nagy tetszés mellett.

— (A kolozsvári vasutasok elutazása.) Tegnap reggel hirdették ki a kolozsvári vasutasok előtt Ludwig elnök-igazgató rendeletét, melyben a mai budapesti kongresszuson való részvételét tiltja meg az alkalmazottaknak és tegnap este mégis négy kocsi kapcsolata a kolozsvári vasúti állomáson, a 11 órai gyorsvonathoz, mert akkor utazott fel a kolozsvári üzletvezetőség területéről vagy 180 kolozsvári és vagy 200 erdélyrészi vasutas. S a vonatnál érkezett meg Budapestről a sürgöny: délután 6 órától kezdve a rákosi pályaudvarra nem eresztettek át egyetlenegy vonatot sem, se fel, se le, csupán azokat, amelyek viszik a kongresszusra utazókat. A sürgöny egy pillanatra félelmetes hatást tett az utazókra.

Itt a sztrájk; a végső eszköz, melyet el akartak kerülni és a melyre íme a rövidlátás, a kapzsiság belekényszerítette őket. Megéreztek mindannyian, hogy megindult az élet-halál harc. E harcnak lesznek besbesültjei, esetséjei, de az összeség csak nyherhet. S megszólalt az induló vonat éles sipja. S megzendült az utasok ajkán a szent dal: „Hazádnak rendületlenül...” S elindultak a végső döntésre a magyar állam rabszolgái és fehér kendőiket lobogtatták az itthonmaradott bajtársak. Akik még ma elindítják a vonatot, mert az ő katonáik mennek a harcba: de ki tudja holnap megszólal-e még az induló vonat sipjele. Mert holnap itt lehet a sztrájk, az általános sztrájk és az országot körülhálózó vas-sineken nem robov végig a modern kultúra egyik leghatalmasabb vívmánya: a gőzmozdony.

— (A kolozsvári újságírók szindikátusának alapszabályai.) A kolozsvári újságírók szindikátusa tegnap este értekezletet tartott, melyen az alapszabálytervezetet vetették tárgyalás alá. Ma este 8 órakor ugyancsak a „dalkör” helyiségében folytatják az értekezletet.

— (József főherceg beteg.) A mi főhercegünk, a ki nem csupán hivatalos kizsolttsága, hanem hajlamai, születése és szíve szerint is a legmagyarabb, mondó, az egyedüli magyar főherceg, a mi főhercegnagy beteg. Fiuméből jelentik lapunknak, hogy a beteg állapot a egyre súlyosbodik s hozzátartozói már a legvégsőkre vannak előkészítve. Hogy miképpen esik e hírt regisztrálnunk, az magyarázatra se szorul. Oly kevesen vannak odafenn a korona tájékán azok, a kiknek szíve dobbanása egy a miénkkel, hogy megrezzen a lelkünk, a midőn azok közül készült kidőlni egy. Egy, a ki szeretett bennünket, egy, a ki ragaszkodott hozzánk, egy, a ki szívesen volt velünk s a ki közelről látta a népet, az ő igazán hűséges, magyar népüket. Imádkozunk érte, hogy a sors tartsa meg nekünk a mi főhercegnünket.

— (Felméri Albert temetése.) Tegnap d. u. 4 órakor a Petőfi-utca 10. sz. lakásából temették el Felméri Albertet a kolozsvári áll. tanítóképző intézet tanárát, őriási résztvevő mellett. A gyászhalál Herepey Gergely ev. ref. első pap tartott megható beszédet és az állami tanítóképző intézet énekkara énekel gyászalt. A sirnál Kovács Béla tanár búcsúztatta el kollégái nevében a megboldogultat. Utána Kovács Dezső tartott poetikus, könnyekig megható beszédet, mely után felhangzott a tanítóképző intézet énekkarának gyászala, majd a tanítóképző intézet növendékeinek éneke zárta be a gyászszertartást.

— (A nagyenyedi Kossuth Lajos-asztaltársaság) XXII. rendes összejövetelét ez évi április hó 20-án, szerdán este 8 órakor tartja meg a „Tigris”-hez címzett vendéglőben, a következőkkel: 1. Szavaz Gerendai István. 2. Felolvas, tértképmagyarazattal kísérve, az erdélyrészi ma

gyarság térvesszteségeiről Gergelyi István. 3. Szavaz Lakatos Albert tanár. 4. Énekel Bihary Béla tanár. 5. Felolvas Szabó Károly író. Az asztaltársaság ez értekezletével kapcsolatosan alábbi felhívást bocsátja közre: A márciusi összejövetelen jelen volt hölgyek vállalkoztak arra, hogy az 1849-ben leglyilkoltak várméleti sirjára május 1-től október végéig minden vasárnap élő virágkoszorút helyeznek. Az eddig is nagyszámban jelentkeztekön kívül azok, a kik még részt kívánnak venni e kegyetes ténkedésben, e hó folyamán értesítsék a társaság elnökségét.

— (Május ünnepe.) Le, letűz a napsugár a magashól és mire egyet-kettőt fordulunk, itt a május, a rügyfakasztó, lombfakasztó május, gyöngyvirággal, rózsával, mosolyával. Ó, mi poétaszívű, nem poéta emberek úgy effelejeként ilyenkor, mindenről. Az egész élő világról. Csak bámulunk, elmerülve teléd, sugaras, tiszta, ragyogó, fényes é!... S a mig mi álmodozunk, ők cselekszenek. Ők, a jótékonyak. A kik télen a telet, tavasszal a tavaszt, nyáron a nyarat használják föl arra, hogy gyamolítsák szegényeiket. A kolozsvári ház-bérségilyző fililégyletről szólunk, Kolozsvár eme buzgó és fáradhatatlan társaságáról, melynek a szegények érdekében kimutatott tevékenysége szinte példátlan. Most is nagyban folynak már a tanácskozások, mivel ünnepeik meg májust a szegények javára Értekezlet gyűlt össze Kozma Ferencné, elnök, lakásán s a jelenvalók: Szvacsina Gézné, Kiss Sándorné alelnökök, Dávid Antalné, Böhm Mihályné, Gyulay Árpádné, Lehman Róbertné, Mikó Imréné, Kónya Ráchel, Kuszók Istvánné, Schwartzel Adél, Várhelyi Béláné, Pohl Istvánné és Geréb Mártonné elhatározták, hogy a májusi ünnepséget, május 8-án tartják meg és a szokásos látványosságokon és szórakozásokon kívül két pompás előképpel és táncmulatsággal is szórakoztatni fogják a publikumot. Mert hogy közönsége ismét számban leszen az ünnepélynek, az oly bizonyos, mint hogy május illatával, sugarával elkövetkezik...

— (Kiegészítő rendelet a vasárnapi munkaszünet tárgyában.) Heronapi Károly kereskedelemügyi miniszter az ipari munkáknak vasárnapi szünetelésére nézve hivatali elődje mult évi június hó 13-án 28559 szám alatt kibocsátott rendelete II. A) 1. pontjához kiegészítésként a következő rendelkezést fűzte legutóbbi leírataiban: Az 1898. évi XXIII. törvények alapján alakult ipari és gazdasági hitelszövetkezetek közül, valamint a hasonló célú és hasonló keretben működő egyéb ipari és gazdasági előleg és hitellegyletek közül azok, a melyeknél az üzleti tevékenység kizárólag a vasár- és ünnepnapok néhány órájára szorítkozik, a melyek tehát köznapokon egyáltalán nem állanak a közönség rendelkezésére és a melyek nem rendelkeznek saját állandó személyzettel, vasárnapokon nyitva tarthatók s a rendes üzletmenettel járó összes teendőket végezhetik.

Megjegyezzük azonban, hogy ez a rendelet nem vonatkozik nyersanyag-beszerező, fagyaszító, vagy egyéb rendes üzlettel foglalkozó szövetkezetekre vagy szövetkezei raktárakra, sem pedig hitelnyújtással hétéknapokon is foglalkozó, tehát rendszeres üzletvitellel bíró hitel-szövetkezetekre, vagy hitellegyletekre.

— (A kolozsvári drágaság kérdése.) Az az elviselhetetlenné vált husárdrágaság gondolkodóba ejtette végre a hatóságot is. Az „Ujság” érthetően ekkeseredt hangú felszólalásai egyelőre annyi eredményt jartak, hogy Kolozsvár város polgármestere, Szvacsina Géza, holnapra, csütörtökre délelőtt 11 órára értekezletet hívott össze a drágaság ügyében a polgármesteri szobába. Az értekezletre a helybeli mészáros iparosokon kívül több városatyát s a polgárság számos más tagját is meghívta a polgármester, kinek idevonatkozó értesítése a következőképen hangzik:

A husárunknak városunkban történt nagymértű és rohamos emelkedése nemcsak a kisebb javadalmazásu hivatalnokoknak, szegényebb iparosoknak és földész gazdáinknak megélhetésére gyakorol elviselhetetlen hatást, de még a jobb módú polgárok háztartására is káros befolyással van. Hiszem azt, hogy ez a nagymértű áremelkedés mészáros iparos polgártársaink üzletére is hátrányos befolyással bír, mert az árak emelkedésével rendszerint csökken a fogyasztás és ahhoz képest apad az üzleti jövedelem és így kétségtelen, hogy huspiacunkon beállott ez abnormis áremelkedés nemcsak a fogyasztó közönségre, de az üzleti életre is káros befolyással gyakorol. De mégis szükségét érzem annak, hogy egy szakértekezletet hívjak össze a végből, hogy ez az értekezlet állapítsa meg szakszerűleg, hogy mi okozta ezt a rohamos és nagymértű áremelkedést és hogy tanácskozzék a fölött, hogy mi módon lehetne ezt a bajt orvosolni. A tanácskozás, melyre mészáros iparos polgártársaink közül is többeket meghívam, folyó hó 21-én az az csütörtökön d. e. 11 órakor fog a polgármesteri szobában megtartatni, melyre címet tisztelettel meghívom és szíves megjelenésre főkérem.

— (A nyomdász sztrájk utójátéka.) Mult év novemberében történt, hogy egy napon a kolozsvári lapkiadók plakátokon voltak kénytelenek tudatni az olvasóközönséggel, hogy az összes betűszedők sztrájkba állottak. A nyomdatulajdonosok és a sztrájkolók között mindjárt az első napon megindultak a tárgyalások, de nem

vezettek eredményre. A sztrájk harmadik napján történt, hogy Kolozsvári Napló címen új lapot kínáltak mindenfelé az utcákon. Ezt a lapot a sztrájkolók adták ki és a lap legnagyobb része természetesen a sztrájkolók ügyét tárgyaló cikkekké volt tele. E cikkek közül nem egy érzékenyen igyekezett sérteni kiadónkat, a ki ezekre önzérteles feleletet adott egy plakáton s e feleletben Schwarcz Miksa dr. betegséggel pártizáti tilták, kit a támadó cikkek szerzőjének tartott, sértő kifejezésekkel is illette. Schwarcz Miksa dr. e miatt pört indított kiadónk ellen és e pörben tegnap volt a főtárgyalás a kolozsvári törvényszéknél. A tárgyalás rendőn Gombos Ferenc, miután előzőleg meggyőződött, hogy a támadó cikkeket nem Schwarcz Miksa írta és hogy azokat nem is sugalmazta, a következő kijelentést tette:

„A panasztól közleményt, illetve annak dr. Schwarcz Miksa ura vonatkozó panasztól kitételeit a Kolozsvári Napló ellenem irányult támadó cikkeire, azon hiszemben, hogy az dr. Schwarcz Miksa urától származik, fölhevült állapotomban önmagam védelmére tettem közzé. Miután azonban meggyőződtem most már arról, hogy azon támadástól dr. Schwarcz Miksa ura távol állott s így támadásom tényalapja is megdőlt, becsületes ember létemre kötelességemnek tartom ezen cikkben foglalt sértéseket — mint ily körülmények között nem is való s dr. Schwarcz Miksa ura nem vonatkoztatható állításokat — visszavonni. Ezen loyális nyilatkozatra Schwarcz Miksa a következő kijelentést tette: Midőn kijelentem, hogy a „Kolozsvári Napló” támadásaitól tényleg távol állottam és azokkal magam nem is azonosítottam, örvendek azon, hogy Gombos Ferenc ur állításainak valótlanságáról meggyőződött és azokat visszavonta. Ezt az elégtételt megfelelően tartom s ezek után a vádat elejtem és kérem az ügy beszüntetését. Ezek után a törvényszék a további eljárást beszüntette.

— **(Kérelem.)** Az Egyetemi Évkönyv szerkesztő-bizottsága tiszteltteljesen felkéri mindazokat az urleányokat, kik gyűjtő-íveket elfogadni és korptáláni kegyesek voltak, hogy az íveket a bizottsághoz, az Egyetemi Körbe címezve beküldjék szíveskedjenek. Előre is köszönetet mond faradozásunkért a szerkesztő-bizottság.

— **(Temetés.)** Örjási közönség részvétele mellett ment végbe tegnap délután 4 órakor Herczeg Albert kereskedőnek, az oly váratlanul elhunyt polgártársunknak temetése. Az elköltözöttnek sirhantjánál a családok kívül a nagyszámu rokonság tagjai, a jóbarátok, ismerősök és kartársak egész tábora megjelentek. A ravatalnál és a sirnál I. Irsay József ref. lelkész mondott megható búcsúbeszédet és imát.

— **(Szülők figyelmébe.)** A kolozsvári áll. tanítóképző intézetben az 1904—5. tanítási év. I. évfolyamára 30 novéndék vétetik fel. Folyamodni lehet május 1-től 31-ig bezárólag; későbbben érkező kérvények nem vételnek számításba. A folyamodást a vallás és közoktatási m. kir. miniszterhez kell intézni és a tanítóképző intézet igazgatószághoz beherjeszteni. Felsőbb osztályokba való felvételek a novéndékek rendkívül nagy létszáma miatt nem eszközölhetnek. Részletesebb tájékoztatást nyújt a Hivatalos Közlöny április 1. száma. Felvilágosítással mindenkor szívesen szolgál az intézet igazgatósága.

— **(1000 lélekre 22 rendőr.)** A »Rendőri Lapok« legutóbbi száma a törvényhatósági joggal felruházott városok rendőrségi létszámának a lakosság létszámahoz mért arányát közli. E szerint Kolozsváron 1000 lélekre 22 rendőr, 100 lélekre 2-2 rendőr s ha még tovább folytatjuk 10 lélekre 0-22 egy lélekre meg 0-22 ezred, azaz semmi egész huszonkét ezred rendőr esik. Aránylag a legtöbb rendőr Marosvásárhelyen van, hol 1000 ember ép-sége felett 24 rendőrlégény őrökdi.

— **(Sértésvész Kolozsvárt.)** Sértesvész állapítatott meg tegnap délbén a közvágóhídon. Ennek következtében a forgalom korlátozása elrendeltetett és a sértes-vásár bezárására a hatóság már meg is tette az intézkedéseket.

— **(Üngyilkos szakaszvezető.)** Dozka Ferenc 51-ik gyalogezredbeli szakaszvezető tegnap délután a temetőben szíven lötte magát és néhány perc alatt meghalt. Üngyilkosságának oka ismeretlen.

— **(Egy volt országgyűlési képviselő halála.)** Egy munkás és nagyműveltségű férfiut szőlített el az ölk sorából a halál. Dániel Márton királyi tanácsos és volt országgyűlési képviselő életét oltotta el egy hirtelen roham tegnapelőtt Budapesten. Az elhunytat Kolozsváron és az erdélyi részeken, sokan ismerték és becsülték. Mint képviselő különösen közoktatásügyi dolgokban fejtett ki tevékenységet és a delegációnak is több ízben tagja volt. Először 1869-ben Erzsébet város választotta meg képviselőnek és négy évi megszakítás-sal, miközben tanfelügyelője volt Kis- és Nagytküllő vármegyéknek egészen 1901-ig képviselte Erzsébetvárost.

— **(Papválasztás Sepsiszentgyörgyön.)** Izgalmas papválasztás volt vasárnap Sepsiszentgyörgyön. A választás még szombaton megkezdődött, de ekkor öt jelölt között annyira megoszlottak a szavazatok, hogy az előírt abszolút többséget egyik sem érthette el. Vasárnap az előző napon legtöbb szavazatot nyert két jelölt: Széchy Ferenc és Ujváry István között pótválasztás volt. Összesen 571 szavazatot adtak be és ennek nagyobb részét Széchy Ferenc felvinci lelkész, volt teológiai tanár kapta, kit így a választási elnök a sepsiszentgyörgyi ev. ref. egyház első papjának jelentett ki.

— **(Körözött szökevények.)** A kolozsvári kir. ügyesség országosan körözötti Józsa Juliánna korondi illetőségű szakácsnét, ki két havi fogház elől, mit egy nagyobb lopásért mért ki számára a törvényszék, — megszökött. A körözött középtér-

metű, aransárga haju, himlőhelyes arcu és csak magyarul beszél. A másik körözött egyén Tombáti Mihály fodrászsegéd, kit a kolozsvári rendőrség illetőségi helyére, Mártontelekre toloncoltatott csavargás miatt. Mártontelekéről jött értesítés szerint Tombáti nem érkezett meg illetőségi helyére.

— **(Regény.)** A férj nem szeretete az asszonyt. Az asszony szerette urát. A férj válni akart, hogy újra nőstülhesse s elvehesse azt, a kinek révén fényt, vagyon és gazdaságot hozhat házába. Az asszony, mártírszível beleegyezett a válásba. És elváltak. A férfi ment, haladt a hivatal létráján és kitűnő állásba jutott. Sokat keresett és még többet költött. Ő erre, az új asszony arra. És a férfi sikasztott. Az árva pénzét lopta meg. Ezeket? nem, százezreket szikkasztott és hogy rájöttek bűnre elzárták, az új asszony válókeresetét indított ellene. És elváltak. A férfi súlyos beteg fekszik évek óta az aradi fogház kórházában. Kinek is jutott az eszébe? Neki, az első asszonynak, a hűtlentől elhagyottnak. Ő irt leveleket a bűnös, beteg, elhagyott férfinak, ő hozzá irt az összeszerkadt Kri-ván János s a jövő tavasszal, a midőn föltételes szabadságra kerül, ő vele esküszik meg újra, a bűnös férj, vele a szelíd, türelmes, megbocsátó, vértanu asszonnyal.

— **(A monarchia legöregebb asszonya.)** Fővárosi tudósítók jelenti: Az alsó erdősorban levő Erzsébet szegényházba tegnap érdekes lakó költözött be. Özv. Borsos Józsefné szül. Einzig Jettinek neveztek s az a nevezetessége, hogy a monarchiának ő a legöregebb asszonya. 1788-ban, Sárospatakon született s most 116 éves. E mellett jól érzi magát. Fél évig volt házasság, a férje egy fél század előtt meghalt. Gyermekei nem voltak.

— **(Hurokrakerült gazember.)** Jó fogást csinált tegnapelőtt a marosvásárhelyi rendőrség. Tofán Pált fogta el, a ki 1897-ben Marosvásárhelyen a szent Márton napi vásáron fényes nappal kötéllal megfojtotta a baromvásár-tér melletti berekben Fülöp Mihály nevű gazdát s mintegy 500 forintot kitevő pénzt elrabolta. Ezért 7 évet kapott, azonban 5 év után feltételes szabadságra bocsájtották. Azóta többféle fufanggal csapta be és rabolta ki az embereket, — különösen vásárokat alkalmával. Mikor a rendőrök felismerték és le akarták tartóztatni, tört rántott elő, azonban nem sikerült megmenekülnie a rendőrök kezei közül. A rendőrök Tofánt a rendőrkapitányságra vitték, hol megmotóztva, többféle gyilkoló szerszámot és egy igen érdekes pénztárcát találtak nála. A pénztárca ezres és százas bankokkal volt tele, persze ezek mind hamisítványok s olyan nyomatok, a melyet bizony a falusi ember nem igen ismer fel. A rendőrség Tofán megmotóztása alkalmával arra is rájött, hogy nem egy öltözék ruha van rajta. Tofánról levettették az irt ruhát, alatta egy egész közönséges öltözet volt. A gazember átadják az ügyészségnek. Nem lehetetlen, hogy Tofán az es ombor lesz, a ki páncél-kába kevert altató szerekkel ölte rablásait a vásárokat alkalmával. A vizsgálat mindent ki fog deríteni.

IRODALOM.

(.) „Innen-onnan.” A »Korvin Mátyás« erdélyi könyvkereskedő részvénytársaság e cím alatt bocsájtja közzé Elza legelső tárcagyűjteményét, dr. Bánóczy József a m. t. akadémia lev. tagjának előszavával. Elza név alatt a kolozsvári ur-társaságok egyik ismert fiatal tagja adja közre lapunkban is jó idő óta tárcacikkei, melyeknek egyrésze éles, találó megfigyelése, másik része viszont kedves, derűs, sugaras hangulatú révén széles körben a leg-élénkebb érdeklődést keltették föl a nem elnyűtt sablonok szerint dolgozó szerző s annak jövőndő irodalmi fejlődése iránt. Ez az osztatlan érdeklődés és elismerés készítette a kiadócéget arra, hogy Elza tárcából egy 8—10 ivnyi kötetre valótkönyv-alakban közreadjon s e kötetre előfizetést nyisson. Az »Innen-onnan« elegáns, modern kiállításban május hónapban fog megjelenni s az előfizetőknek portómentesen megküldetni. Fűzőtt példányok ára 2 korona. Diszes vászonkötésben 3 korona. A kötetet olvasóink figyelmébe ajánljuk.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Kolozsvár, szerdán, ápr. 20-án:
Aranyvirág
Operette 3 felvonásban.
Kezdeté 7-kor, vége fél 10 kor.

Holnap, csütörtökön, április 21-én:
PRY PÁL.

SZÍNHÁZ.
Heti műsor:
Szerda: Aranyvirág (b. 186. sz.).
Csütörtök: Új betanulással először: Pry Pál (b. 186. sz.).
Péntek: A vándorlegény (b. 186. sz.).
Szombat: Új betanulással először: A modell (b. sz. XV. sz.).
Vasárnap d. u.: XIII. ifjúsági előadás: Tudós nők.
este: A modell (b. 188. sz.).

* Coulisset ur. Dal a tátongó pad-sorokról. Dal a döcögő, elnyújtott előadás-ról és dal az átásított, átunokozott, hosszú estéről... Ez a tegnapi színházi esemény szignaturája. Egyébiránt Coulisset ur para-

zita alakjában a múlt héten volt szerencsénk gyönyörködni már s ez a tegnapi megismétlés legfeljebb csak még ronthatott előbbi véleményünkön. Nagy Imrén kívül, ki a címszerepet játszotta, senki más nem vélte szükségesnek komolyan venni feladatát. A publikum ehhez méltó közönnnyel honorálta színészei előzőkenységét.

* Ifjúsági előadás. Vasárnap délután lesz a tizenkettedik ifjúsági előadása színházunknak ebben a szezonban. Az előadás tárgyául Molière vigjátéka a Tudós nők szerepel a műsoron.

Táviratok

A vasutasok sztrájkja.

Élet-halál harc a kenyérért.

A megállított vonatok.

Felfüggesztett tisztviselők.

Budapest, ápril. 19.

A vasutasok megkezdették a sztrájkot. Ez a hír terjedt el ma a fővárosban és a hír igaznak bizonyult. Tegnap este 6 órakor adott jelre, ugy a vasuti hivatalnokok, mint a munkások, kivonultak mindkét budapesti pályaudvarból. Elrendezték — nehogy szerencsétlenség legyen — a váltók sinnyelveit, eloltották a lámpákat és ezzel egy óriási horderejű ellentállás vette kezdetét.

Az esti bécsi vonatot nagy közönség várta: de az a vonat már nem roghatott be a pályaudvarra, mert a mozdonyvezetők is leszálltak a vonatról és nyílt pályán állottak meg a vonatok. A pályaudvarokon nagy nyugtalanság keletkezett erre a közönség között. De megjelent megnyugtatóni a kedélyeket Ludwig elnök-igazgató ur is, ám a hatalmas vonatkirályra még egy szegény hordár se hallgatott ma este. Néhány mérnök kiment a vonalra, megtenni az intézkedéseket minden esetleges szerencsétlenség elhárítására. Rákospalotán négy vonat állott már ekkor, melyeknek utasai kocsikon, villamoson indultak be a fővárosba.

A sztrájk oka.

A sztrájk óta egy újabb rendelet volt, melyben azt jelentette az igazgatóság, hogy a ki a holnapi kongresszuson részt vesz — fel lesz függesztve. S elrettentő példaul fel is függesztette hivatalától Sarlay pályaudvari hely. főnököt, Turcsányi, Fazakas és Földessy hivatalnokokat és Kaesó mozdonyvezetőt.

Ezt a felfüggesztést a táviró széjjel vitte mindenfelé. S mikor Rákospalotán megtudta egy mozdonyvezető, hogy mi történt, nyomban kijelentette, hogy nem vezeti tovább a vonatot. S néhány perc múlva négy vonat vesztegelt ott.

A rendőrség megszállotta a pályaházakat. Az inspekciós tisztviselők kijelentették: reggelig teljesítik a szolgálatot, azontul nem.

Egy másik híradás beszámol arról, hogy ma már Piskiről nem akarták elindítani a vonatokat. Onnan mentek széjjel a táviratok: készlődünk a sztrájkra, amely ime most már megkezdődött. Ma éjszaka Budapestről nem is indul már a vonat.

Azoknak, kik már megváltották jegyeiket, vissza fizették pénzüket a pénztárnál.

Sztrájk az egész vonalon.

Budapest, éjjel 2 óra.

A rákosi pályaudvar.

Este 8.15 perckor a rákosi rendező pályaudvaron 600 munkás, a hivatalnokokkal együtt, miután megállították az érkező vonatokat, letették a szerszámot, a jelzőket tilosra állították és beszüntették a munkát és megadták a jelt a vonal összes vonatának, hogy állítsák meg azokat és szálljanak le a vonatvezetők nyílt pályán a vonatokról. Ez meg is történt. Némely helyen az utasok kérésére a legközelebbi állomásig bevitték a vonatot és ott hagyták el.

A fővárosi pályaudvarokon.

Mindkét fővárosi pályaudvaron egyneked 11 órakor az összes hivatalnokok kijelentették, hogy több vonatot nem indítanak el.

Kísérletezések.

A keleti pályaudvaron a forgalmi főnök és helyettese átvették

az indóház vezetését és felszólították a hivatalnokokat és altiszteket, hogy teljesítsék kötelességeiket. E felszólításnak semmi eredménye nem volt. Erre a forgalmi főnök beidézte a tartalékos mozdonyvezetőket, de azok is megtagadták a szolgálat teljesítését. Erre mérnököt akartak szolgálatba állítani, de azok sem vállalkoztak a mozdonyok vezetésére.

A sztrájk tanyá.

A munkások és altisztek, valamint a hivatalnokok a szomszédos Stenhardt vendéglőben ültök fel a sztrájk tanyán, ahol lelkesítik egymást az összetartásra.

A sztrájkbizottság jelentése.

Kilenc óra 50 perckor a központi bizottság minden vonalra elküldötte a jelentést és parancsot: álljanak meg az összes vonatok. S alig egy negyed óra múlva mindenünnen beérkeztek a válaszok.

A miskolci, zágrábi, fumei, temesvári vonatról jelentették: a szolgálatot beszüntették.

Izgalmas jelenetek.

Hét óra felé Érsekújvárról érkezett be az első feltartóztatott vasut Rákosra. Az alkalmazottak kiállottak, mintegy hatszázan és tudtára adták a vonatvezetőnek a sztrájk megkezdését. Az állomásfőnök rendet akart csinálni, de tehetetlenül állott a tömeggel szemben. Turcsányi Pál beszédet intézett az alkalmazottakhoz. A vonat elakart indulni, de a sinek elé állott a tömeg és agyonütéssel fenyegette a vonatvezetőt, ha beviszi a vonatot az állomásra.

A ceglédi állomás.

A ceglédi állomásról jelentették, hogy a teherforgalmat beszüntetik, de a személyforgalmat lebonyolítják. Erre a budapesti központ azt válaszolta, hogy a felízgatótt alkalmazottak könnyen kiugrathatják a vonatot a sinekről. Erre Ceglédén is megállították a vonatot.

Eddig minden vonatról beérkezett a jelentés a sztrájkba állásról, csupán a zimonyi vonatról nem.

Fiumében a zágrábi vonatot 4000 egyen fogadta és természetesen ott is tartották.

A markhegi vonalon is beszüntették a szolgálatot.

A konstantinápolyi express vonat a Ferencvárosi pályaudvaron vesztegel.

A párisi express vonatot Párvány-Nánánál tartóztatták fel.

A berlini vonat Kőbányán rekedt, míg egy másik berlini vonat Rákoson akadt meg.

Övintézkedések.

A rendőrség megszállotta mindkét pályaudvart és nagy övintézkedéseket tettek az esetleges zavargások elhárítására. A rendőrség egész éjjel készenlétben van.

A főváros népe.

A főváros népe seregestül állja körül a pályaudvarokat és élénk rokonszenvet mutat a vasutasok iránt.

Sub auspiciis regis doktorrá avatás.

Budapest, április 19.

A budapesti tudomány egyetemen ma délbén tartották meg a négyszere sub auspiciis regis doktorrá avatást, melyen a király öfelségét Berzeviczy Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselte. Felavatták: Héderváry Sándor, a király személye körüli miniszter fia, továbbá Tóth Károly és Lajos iker-testvérek és Mártffy Ede.

József főherceg betegsége.

Budapest, április 19.

A József főherceg betegségről elterjedt hírekre vonatkozólag illetékes helyről jelentik, hogy József főherceg állapota jobbra fordult és a főherceg már fenn sétál.

Togo nyilatkozata.

Budapest, április 19.

Londonból jelentik: Togo kijelentette, hogy legfőbb célja most az, hogy az orosz hajók maradékát is megsemmisítse.

Az orosz—japán háboru.

— Legújabb hírek. —

Budapest, ápril 19.

(Az orosz távirati ügynökség jelentése.) Pflung tábornok jelenti, hogy minden alapot nélkülöznek a távirati ügynökségnek összes hírei és táviratai, amelyek Port-Artur megszállására, valamint arra a híre vonatkoznak, hogy Koreában orosz kozákokat fogtak el.

REGÉNY.

Japán regék. (10.)

Fordította: Szabó Károly.

II.

Iszumbó.

Iszumbó megint hármát ütött a földre, kalapácsával és drága rizsszel, mindenféle hallal, gyümölccsel és csemegével dusan terített asztal állt előttük, még jó meleg rizsbor sem hiányzott. Arra megint aranyat, ezüstöt, drága ruhát és mindenféle kincset kívánt és így tört vissza arájával Tobába, ahol nagyszámu kíséretet véve maga mellé, mint tekintélyes ur vonult be a fővárosba.

Itt a mikádó felébe is eljutott a gazdag és előkelő idegen érkezésének híre. Meghívta udvarába s mikor a gyönyörű ifjút meglátta, csodálkozva kiáltott fel:

— Ez valóban csak nemes vér lehet. Mond, ifjú, ki az atyád? Kik az ősöd?

Höszünk azt hitte, most már nem köti többé atya tilalma és így felelt:

— Atyám valamikor helytartó volt Horikavában, de hamis vád miatt száműzték. Azóta visszavonulva és ismeretlenül él Nanivában. Én egyetlen fia vagyok és ott születtem. Anyám a fujimi-i tábornok leánya, de már korán árvaságra jutott.

A mikádó, megemlékezve mindkét ősnék kiváló érdemeiről, Iszumbót azonnal főnemesi rangra emelte és kinevezte Horikava helytartójává.

Miután fiatalemberünk a bűvös kalapács segélyével ilyen nagy kitüntetésre és vagyonra tett szert, ellátogatott előbbi pártfogójához, a herceghez is, a ki kész örömmel fogadta őt vejnék. A menyegző után, feleségével együtt, Nanivába ment, hogy elhozza szüleit Kiyotóba, ahol ősz atyját a császár bőségesen kárpótolta a szenvedett sérelmekért.

Előbb azonban Suminoyében gazdag házáladozatot mutatott be az isteneknek. Iszumbó és felesége még sokáig éleik ezután s három gyermekükön, számos unokájokon kívül megsíratta őket minden alattvalójuk, mikor meghaltak.

III.

Parázs hercegisasszony kéri.

Kiyotóban, a császári várkert halastaván uszolt egy lótszvirág. Itt látták legelőbb az emberek bárgyu szemei. Valójában pedig egy palota volt az, sokkal szebb, mint bármely más. Finom fehér valamiből voltak a falai szőve s ha a hold réjuk sütött, ezüstösen csillogtak és átlátszóak lettek, mint a bárgyúfelhők; alul pedig rózsapírral voltak befújva, mint a hogy a halhatatlanság hegyének (Fuji-no Yama) örökös hava tündöklő az alkonyi fényben. Bent volt egy kerek terem, köröskörül arany oszlopokkal, és a közepén állt arany trónja Hi O-nak, a »tűzkirály«-nak, a ki a szentjánosbogarak népeén uralkodott.

Az ő egyetlen leánya volt a gyönyörűsége Hotaru Hime: Parázs kisasszony. Gyermekkorában sokszor elkísérte atyját, ha ez szürkületkor kirándult nagyszáma kíséretével.

(Folytatása köv.)

SZERKESZTŐI ÜZENET.

„Több függetlenségi választó.” Névtelen leveleket nem vehetünk figyelembe.

Felelős szerkesztő

HERCZEG JENŐ.

Laptulajdonos:

GOMBOS FERENCZ.

NYILTTÉR.

Nyílt levél.

Szíves tudomására hozzuk a n. é. közönségnek, hogy bevásárlási utainkból hazaérkezvén, elismert első rangu gyárosoktól sikerült igen jutányosan a

tavaszi és nyári évadra

férfi és női

szebbenél-szebb szöveteket

beszerezünk, melyeket Kolozsvárt, Deák Ferencz-utca 40. szám (saját ház) alatt levő

nagy posztóraktárunkban

árusítunk. Raktáron vannak a legfinomabb magyar, angol és skót

gyártmányú szövetek, a legdivatosabb minőségben és nagy választékban.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását kérve, biztosítjuk egyúttal jutányos és pontos kiszolgálásról.

Moskovits B.

örökös.

Zauderer

felvezető.

2912 77—80

